

IDEA (LOPS21)

FI2 Etiikka

14. Ihmissuhteet ja seksuaalisuus

Virittäytyminen aiheeseen

- Keskustele parin kanssa tai pienryhmässä:
 - Seksi ja seksuaalisuus liittyy lähes jokaisen ihmisen elämään jollain tavalla.
 - Miksi siitä on silti niin vaikea puhua julkisesti?
 - Millaista seksivalistusta olet saanut koulussa?
 - Oliko valistus mielestäsi hyvää vai huonoa?
 - Mitä seksistä pitäisi tietää
 - turvallisuuden ja terveyden näkökulmasta
 - tasa-arvon näkökulmasta
 - hyvän elämän näkökulmasta?

Onko seksi yksityisasia?

- Käsitys ”oikeasta” tai toivottavasta seksuaalisuudesta on vaihdellut aikojen kuluessa.
- Mitä seksuaalisuudessa pitää tarkastella eettisesti?
- Ainakin **itseääräämisoikeutta** ja **tasa-arvoa**. Esim.:
 - Ovatko kaikki mukana vapaaehtoisesti ja kykeneviä tekemään rationaalisen päätöksen seksiin osallistumisesta?
 - Ovatko kaikki tasa-arvoisia vai voiko joku painostaa muita valta-aseman perusteella?
- Entä millä perusteella yhteiskunta saa puuttua siihen, mitä makuuhuoneissa tapahtuu?
 - **J. S. Mill ja vahinkoperiaate**: Vain sellaiset seksuaaliset teot ovat vääriä, jotka vahingoittavat toisia ihmisiä.
 - **Immanuel Kant ja kategorinen imperatiivi**: Ihmisyyttä ei saa koskaan käyttää pelkkänä välineenä – ei myöskään pelkkänä välineenä nautintoon.

Raiskaus

– väkivaltaa vai suostumuksen puutetta?

- Seksiin pakottaminen väkivallalla tai sen uhalla on selkeästi väärin – sekä laillisesti että eettisesti.
- Mutta entä tilanne, jossa ei tehdä väkivaltaa tai edes uhata sillä?
- Vastustelun puute ei kerro halukkuudesta tai suostumuksesta seksiin. Syy sille voi olla mm. se, että
 - pelko saa ihmisen lamaantumaan
 - uhri ei uskalla kieltäytyä tekijän valta-aseman vuoksi.
- Suomen lain mukaan ilman väkivaltaa tai sen uhkaa kyseessä ei kuitenkaan ole raiskaus.
- Lainsäädäntöä onkin vaadittu muutettavaksi **suostumusperustaiseksi** eettisillä perusteilla:

Premissi 1: Jokaisella on oikeus fyysiseen ja henkiseen koskemattomuuteen.

Premissi 2: Suostumuksen puute loukkaa näitä oikeuksia.

Premissi 3: Yhteiskunnan pitää puuttua oikeuksien loukkauksiin.

Johtopäätös: Yhteiskunnan pitää puuttua suostumuksen puutteeseen.

Homous – eettinen ongelma?

- Samaa sukupuolta olevien välisiä suhteita, avioliittoa ja seksiä on pidetty moraalisesti väärinä useilla eri argumenteilla.
- Filosofia auttaa näiden argumenttien erittelyssä ja kriittisessä arvioinnissa.
- Tutustu luvun 14 opetustekstin avulla seuraaviin argumentteihin:
 - Luonnottomuus (s. 148)
 - Poikkeuksellisuus (s. 150)
 - Avioliitto on perhettä varten (s. 151)
 - Uskonto kieltää (s. 151)
 - Salliminen johtaa hirveisiin seurauksiin (s. 152)
- Arvioi argumentteja seuraavista näkökulmista:
 - päättelyn pätevyys
 - premissien uskottavuus
 - suoja vasta-argumentteja vastaan.

Oikeus vanhemmuuteen

- **Negatiivinen vapaus** on vapautta *jostakin*, esteiden puutetta.
- **Positiivinen vapaus** on vapautta *johonkin*, aito toimintamahdollisuus.
- Onko vanhemmuus siis
 - **Negatiivinen vapaus:** yhteiskunta ei saa estää perheen perustamista – mutta ei sen tarvitse auttaakaan
 - **Positiivinen vapaus:** yhteiskunnan pitää turvata kansalaisille aito mahdollisuus perheen perustamiseen?
- Kumpi on parempi peruste vanhemmuudelle:
 - Biologinen lisääntymiskyky
 - Kyky tarjota riittävästi huolenpitoa ja rakkautta?

Perhe – eettinen erityisalue?

- Perhe on moraalifilosofisesti kiinnostava teema ainakin seuraavista näkökulmista:
 - Miksi perhe koetaan niin arvokkaaksi?
 - Saako yhteiskunta rajoittaa perheen perustamista, tai pitääkö sen rajoittaa sitä?
 - Saako yhteiskunta puuttua lasten kasvatukseen?
- Näihin kysymyksiin tarjotaan ratkaisuja määrittelemällä lapsen ja vanhemman oikeuksia. Esim.
 - Lapsen oikeus tuntea biologinen alkuperänsä
 - Lapsen oikeus riittävään huolenpitoon
 - Vanhemman oikeus päättää lapsen kasvatuksesta, uskonnosta ja harrastuksista.
- Milloin yhteiskunnan pitää puuttua kasvatukseen?
 - Ks. Ajatuskoe Terosta ja Iisasta, luku 14, kappale *Lapsen ja vanhemman oikeudet* (s. 156).

Tehtävä

Idea 2, luku 14, tehtävä 6 (s. 157):

Usein eettisissä ongelmatilanteissa on kyse siitä, että kahden ihmisen oikeudet ovat törmäyskurssilla keskenään. Pohdi, onko seuraavissa tilanteissa lapsen itsemääräämisoikeus suurempi kuin vanhemman oikeus kasvattaa lastaan haluamallaan tavalla.

- a) Äiti kieltää 11-vuotiasta tyttärtään menemästä minihameessa kouluun.
- b) 16-vuotias Leo haluaa erota kirkosta, mutta vanhemmat eivät suostu tähän.
- c) 8-vuotias lines haluaa syödä lihaa, vaikka perhe on aina noudattanut vegaanista ruokavaliota.